

NOTITIE

Bestemd voor: Gemeente Utrecht
Afkomstig van: Peter de Boer, Erik van Winden
Datum: 26 april 2018
Achtergronddocumenten:
Notitie-nummer: 2018/21

Betreft: Notitie watervogels Polder Reijerscop, Heicopsche Polder en Polder IJsselveld

---

Aanleiding

De gemeente Utrecht heeft in november 2017 Sovon Vogelonderzoek gevraagd onderzoek te doen naar het voorkomen van watervogels in drie polders ten zuidwesten van de stad Utrecht. Aanleiding is een gepland energiepark in de regio. De betreffende polder zijn Polder Reijerscop, Heicopsche Polder en Polder IJsselveld.

Methode

In de periode december 2017-maart 2018 zijn tweewekelijks acht watervogeltellingen uitgevoerd in alle drie de polders. De polders bestaan grotendeels uit veenweidegebied met als voornaamste grondgebruik landbouw. De meeste percelen bestaan uit grasland, aangevuld met (geogste) percelen mais. Verspreid over alle polders liggen kleine stukken bos. In de Heicopsche Polder ligt een eendenkooi die niet meer in gebruik is. In Polder IJsselveld ligt de Nedereindse Plas, een plas ontstaan door zandwinning van circa 50 ha grootte.

Met een verrekijker en telescoop (20-60x vergroting) zijn vanaf de ontsluitingswegen alle eenden, ganzen, zwanen, meeuwen en steltlopers geteld en in het veld digitaal verwerkt in programma Avimap. In Polder Reijerscop zijn bij enkele landeigenaren insteken gemaakt voor een zo goed mogelijke dekking. In Polder Reijerscop en Heicopsche Polder lopen watergangen (Oude Wetering respectievelijk Lange Vliet en -Galecopper- Middelwetering), waar de langgerekte percelen aan twee zijden eindigen. Hier lopen geen verbindingswegen waardoor het zicht op deze watergangen beperkt was. In deze watergangen hielden zich voornamelijk Smienten op, wat waarschijnlijk tot een ondertelling heeft geleid.

Tabel 1. Bezoekgegevens tellingen Polder Reijerscop, Heicopsche Polder en Polder IJsselveld.

datum	opmerkingen
6 december 2017	
22 december 2017	
28 december 2017	
4 januari 2018	
18 januari 2018	na storm
2 februari 2018	
28 februari 2018	vorstperiode
15 maart 2018	

Resultaten

Algemeen

In totaal zijn tijdens de acht tellingen 52.209 watervogels geteld (tabel 2). Gemiddeld ging het per telling om 6.500 watervogels. De spreiding in aantallen per telling liep echter sterk uiteen (2.502-10.858). In de loop van het seizoen lopen de aantallen watervogels op, met de hoogste aantallen van eind december tot begin februari. Door de vorstperiode van 23 februari-3 maart 2018 vroom het meeste open water dicht en werd voedsel op het land voor veel soorten onbereikbaar. Het effect op Kievit was heel duidelijk zichtbaar: op 2 februari was het totaal 5.435 exemplaren, waarna de soort op 28 februari bijna was verdwenen met nog slechts 11 exemplaren. Hetzelfde effect deed zich o.a. voor bij Grote Zilverreiger (van 27 naar 1) en Meerkoet (van 871 naar 198), zie verder bijlage 1.

Kievit (17.589), Smient (8.938), Kokmeeuw (6.023) en Grauwe Gans (5.358) waren de vier talrijkste soorten. Deze vier soorten zijn goed voor 72% van het totaal aantal watervogels. Andere talrijke soorten zijn Meerkoet (2.567), Nijlgans (2.280), Stormmeeuw (2.271) en Wilde Eend (1.658).

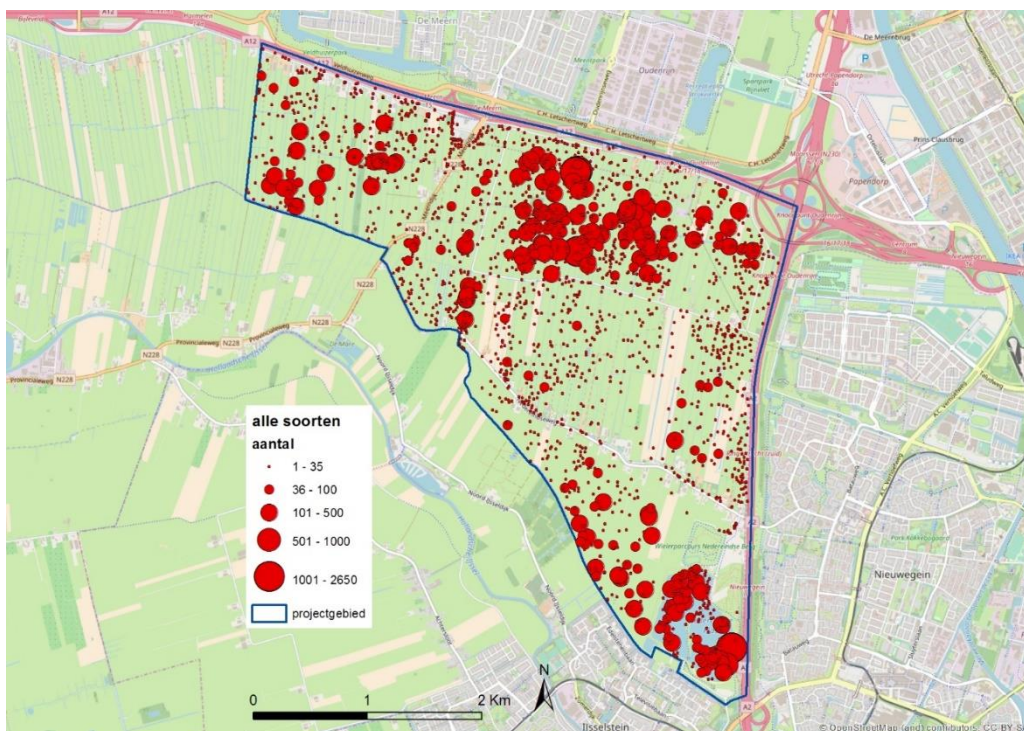
De Nedereindse Plas is een belangrijke rust- en slaappleaats voor zowel ganzen (Grauwe en grote Canadese Gans), eenden (voornamelijk Smient en Kuifeend) en Meerkoet.

Noemenswaardig is verder dat de Eendenkooi door Grote Zilverreiger als slaappleaats gebruikt wordt, met als maximum 60 exemplaren (pers. med. Albert de Jong).

Tabel 2. Som van alle watervogels gedurende acht tellingen december 2017-maart 2018

<u>Soort</u>	<u>Totaal</u>	<u>Soort</u>	<u>Totaal</u>
Dodaars	1	Boereneend	71
Fuut	27	Tafeleend	2
Aalscholver	64	Kuifeend	618
Grote Zilverreiger	161	Brilduiker	3
Blauwe Reiger	222	Waterhoen	108
Ooievaar	4	Meerkoet	2567
Knobbelzwaan	1300	Scholekster	19
Kolgans	1030	Goudplevier	2
Grauwe Gans	5358	Kievit	17589
Soepgans	91	Kemphaan	4

Grote Canadese Gans	1208	Watersnip	2
Kleine Canadese Gans	1	Grutto	2
Brandgans	30	Kokmeeuw	6023
Nijlgans	2280	Stormmeeuw	2271
Bergeend	11	Zilvermeeuw	18
Smient	8938	Pontische Meeuw	2
Krakeend	218	Grote Mantelmeeuw	1
Wintertaling	5	Meeuw onbekend	600
Wilde Eend	1658	TOTAAL	<u>52509</u>

Figuur 1. Verspreiding van alle soorten watervogels gedurende acht tellingen december 2017-maart 2018

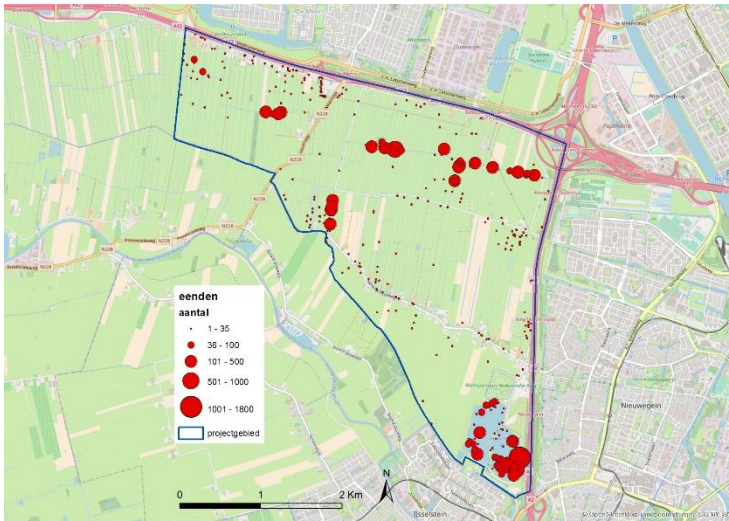
Soortbesprekingen

In de soortbesprekingen komen Smient en Kievit aan bod. Enerzijds omdat dit de talrijkste watervogelsoorten in het gebied zijn. Anderzijds omdat deze soorten plaatsgebonden zijn en niet naar andere locaties binnen het gebied uit kunnen wijken. Bij Smient gaat het om watergangen, bij voorkeur met flauw talud, grenzend aan grasland waar de soort graast. Kievit is een wormeneter en heeft vochtig grasland nodig.

Smient

In totaal zijn 8.938 Smienten geteld. Op 28 februari werd met 2.822 exemplaren het maximum aantal tijdens één telling vastgesteld. In figuur 2 is de verspreiding van alle eenden tijdens alle acht tellingen weergegeven. Bijna alle grote stippen hebben betrekking op Smienten; alleen op de Nedereindse Plas zijn ook grote aantallen Kuifeend vastgesteld. In de verspreiding zijn duidelijke concentraties van

Smient zichtbaar in en langs de watergangen van Oude Wetering, Lange Vliet en Middelwetering en de Nedereindse Plas. Smienten langs de weteringen hebben betrekking op zowel foeragerende als rustende vogels. De Nedereindse Plas wordt alleen als slaap- en rustplaats gebruikt.

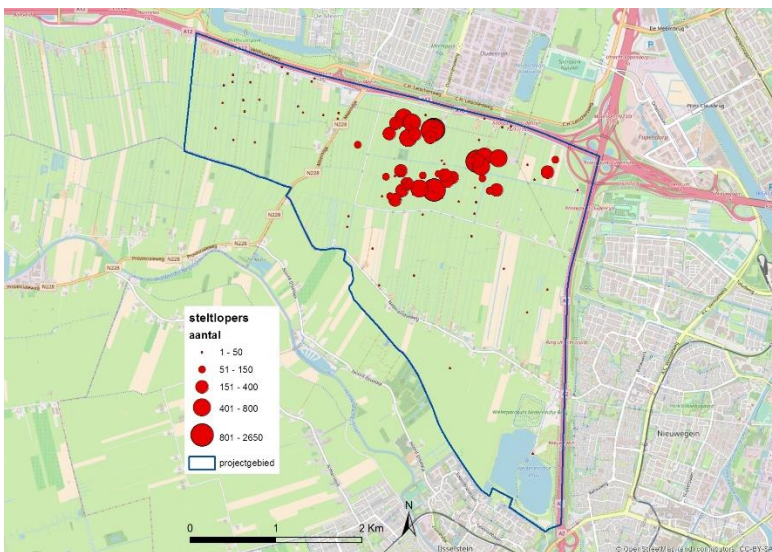

Figuur 2. Verspreiding van eenden gedurende acht tellingen december 2017-maart 2018. De grote stippen hebben voornamelijk betrekking op Smient.

Kievit

Kievit was met 17.589 exemplaren verreweg de talrijkste watervogel van het onderzoeksgebied. Op 2 februari 2018 werd het maximum aantal Kieviten geteld (5.435). In figuur 3 is de verspreiding van steltlopers weergegeven. De verspreiding heeft nagenoeg geheel betrekking op Kievit. Andere soorten steltlopers als Scholekster, Goudplevier, Kemphaan, Watersnip en Grutto zijn alleen in kleine aantallen waargenomen.

De kaart van steltlopers laat voor Kievit een wijde verspreiding zien. In Polder Reijerscop en Polder IJsselveld gaat het om kleine aantallen. Sterke concentraties van in totaal 2400-5400 Kieviten komen in de winterperiode voor in de Heicopsche Polder, aan de noordzijde en zuidzijde van de Middelwetering. Dit gebied kenmerkt zich door extensieve natte graslanden.

Figuur 2. Verspreiding van steltlopers gedurende acht tellingen december 2017-maart 2018.

Conclusie

Polder Reijerscop, Heicopsche Polder en Polder IJsselveld zijn rijk aan watervogels. Binnen het onderzoeksgebied zijn duidelijke concentraties watervogels naar voren gekomen. De Heicopsche Polder springt er sterk uit, vooral voor Smient en Kievit, maar ook voor ganzen. Op de Nedereindse Plas verblijven vooral veel ganzen, Smient, Kuifeend en Meerkoet. Bij Meerkoet en Kuifeend is het een foerageergebied; voor alle soorten tevens een slaapplek. De Reijerscopsche Polder is als foerageergebied vooral van belang voor ganzen en meeuwen.

Bij de inrichting van het gebied is het vooral van belang rekening te houden met soorten de meest talrijke en plaatsgebonden soorten Smient en Kievit.

Bijlage 1. Aantal watervogels per afzonderlijke telling december 2017-maart 2018.

Soort/datum	06-12	22-12	28-12	04-01	18-01	02-02	28-02	15-03	Periode
Dodaars							1		1
Fuut	3	1	3	7	4	7		2	27
Aalscholver	4	8	8	3	2	6	26	7	64
Grote Zilverreiger	36	21	16	35	21	27	1	4	161
Blaauwe Reiger	46	33	26	27	34	44	7	5	222
Ooievaar					1	2		1	4
Knobbelzwaan	249	103	173	196	134	105	239	101	1300
Kolgans		2	223	38	502	15	250		1030
Grauwe Gans	62	1447	421	1259	1255	491	331	92	5358
Soepgans	7	34		8	23	4	1	14	91
Gr. Canadese Gans	230	39	60	178	301	111	180	109	1208
Kl. Canadese Gans	1								1
Brandgans					10		1	19	30
Nijlgans	353	242	290	315	352	377	141	210	2280
Bergeend			3	2		4		2	11
Smient	256	460	1639	1027	1293	1241	2422	600	8938
Krakeend	42	60		95		8		13	218
Wintertaling				1		2		2	5
Wilde Eend	247	284	161	355	155	218	113	125	1658
Soepeend	4	33	3	7	7	10	4	3	71
Tafeleend			2						2
Kuifeend	2	35	125	76	29	34	62	255	618
Brilduiker	3								3
Waterhoen	11	5	3	29	27	14	4	15	108
Meerkoet	217	226	39	315	467	871	198	234	2567
Scholekster								19	19
Goudplevier			2						2
Kievit		2650	4389	2621	2445	5435	11	38	17589
Kemphaan					4				4
Watersnip							2		2
Grutto								2	2
Kokmeeuw	617	1112	682	259	1604	1033	378	338	6023
Stormmeeuw	156	361	214	225	449	566	8	292	2271
Zilvermeeuw	3	3	2	3	4	3			18
Pontische Meeuw			1		1				2
Gr. Mantelmeeuw				1					1
Meeuw onbekend					370	230			600
TOTAAL	2549	7159	8485	7082	9494	10858	4380	2502	52509

Bijlage 2 Foto's veldbezoeken

Foto 1. Smienten in Middelwetering vanaf oostzijde, 28 februari 2018 (Peter de Boer)

Foto 2. Eendenkooi met Middelwetering vanaf westzijde aan Heycopperkade in Heicopsche Polder, tevens slaapplaats van Grote Zilverreiger, 4 januari 2018 (Peter de Boer)

Foto 3. Kievviten met Grauwe Ganzen op een nat perceel grasland tussen Heycopperkade en de Middelwetering van de Heicopsche Polder, 22 december 2017 (Peter de Boer)